

בקיבוץ כפר מנחם

גיליון מס. 82 (כנימי) כסלו התשע"ז דצמבר 2016

צריך שכל איש ידע ויבין,
שבתוך תוכו דולק נר,
ואין נרו שלו כנר חברו,
ואין איש שאין לו נר.
וצריך שכל איש ידע ויבין,
שעליו לעמול ולגלות
את אור הנר ברבים,
ולהדליקו לאבוקה גדולה
ולהאיר את העולם כולו."
הרב קוק

77 שנים לכפר מנחם 12.2016-12.39

לא לפחד לומר את המילה נוסטלגיה / אלמוג בהר
לא לפחד לומר
את המילה נוסטלגיה
לא לפחד
ללחוש געגועים
לא לפחד לומר
יש לי עבר
מונח בתוך קופסא
של זיכרון נעול

לא לפחד
לקנות לי מפתחות
להצמיד עיניים לחורי מנעולים
עד שהכל יפתח
עד שאוכל להגניב מבט
אל פנימי

לא לפחד לומר
אני אדם שוכח
אבל יש לי זיכרון
שלא מוכן לשכוח אותי.

לאן פנינו מועדות ב- 2017 ?

אנו בפתחה של שנה חדשה, המציבה בפנינו אתגרים ומשימות, אשר ישפיעו רבות כיצד נתנהל ונתפקד.

הנושאים העיקריים העומדים בפנינו הם :

א. המשך קליטת הצעירים, ושיוך הדירות - סבלנותם של הבנים פוקעת ומצוקת הדיור היא אמיתית וכואבת. הם לא ימתינו עוד זמן רב, באם לא ימצא הפתרון ומהר, הם יפנו למקום אחר. רמ"י "נתן" עוד שנה, בואו ונתקדם. על כן יש לזרז את השלמת התב"ע והמסמכים הנדרשים להגשה לרמ"י.

ב. התאמת הניהול הקהילתי – לשינויי הזמן – תחום העסקים והקהילה פועלים בנפרד והמאחד ביניהם הוא **הקיבוץ** ועל כן חשוב והכרחי, שנדע לעצב ולנווט את שדרת הניהול, ע"י וויסות נכון בין חברי הקיבוץ, לבין כח ניהול מקצועי מבחוץ. ניהול התחום הקהילתי יותר מורכב ומגוון ובעל השלכות חברתיות רבות. ההרחבה ומשכירי הדירות משתלבים בתהליך, האגודה על כל תושביה. אנחנו ישוב אחד, כ-1500 תושבים, חברי הקיבוץ - תושבי ההרחבה - ומשכירי הדירות, כאשר תחומים רבים עברו ועוברים בהדרגה לאחריות ועד האגודה והוועד המקומי כגון: חינוך, תרבות, גינון, אשפה, תברואה, תאורת חצר ועוד. מהלך מבורך ומוצלח.

לדאבוני, עדיין יש חברים ובעלי תפקידים בינינו שמתקשים להשלים עם הפיכת הקיבוץ לישוב. כך מתנהלות מולנו המועצה והמדינה, וככל שנשכיל להשלים עם השינויים, ולהתאים את מערכות הניהול שלנו, תתייעל עבודת מוסדות קהילת הקיבוץ והאגודה וייחסכו עלויות מיותרות בכח אדם וכסף.

וזה המכנה המשותף: קליטה והכשרת הצעירים – לניהול חיי הקיבוץ קליטת הצעירים ע"י קידום מגוריהם בקיבוץ והכשרתם לניהול עסקי הקיבוץ, זהו מהלך מורכב ומשמעותי, הן מבחינת הצעירים, אשר צריכים להכריע לאן פניהם מועדות, והן מבחינת הוותיקים, אשר צריכים לנווט אותם בתבונה ובסבלנות ולהכניס לניהול הקיבוץ. המהלך הוא הכרחי וקיומי לקהילתנו. וככל שנקדים... נדע לאן פנינו מועדות....ב-2017.

שלומי שקד

בדצמבר 1939 באו חברי קיבוץ "אמריקה כרית" שישב במושבה הדר בשרון, להתיישב בחומה ומגדל "ארגון מנחם" שנעזב ע"י מתיישביו מספר חודשים קודם לכן. עשרים ילדים, שהמבוגרת ביניהם נירה שויאר (ברוידא) בת 5 ו-10 חודשים, והצעירה שבהם תמר דיין (קרונ) ז"ל בגיל פחות מחודש. הילדים, האימהות, המטפלות ועוד מספר חברים נשארו בהדר, והחברים בחומה התחילו להקים את הקיבוץ על הגבעה. המכתב הזה נכתב ע"י אברמל ברוידא לביתו נירה במאי 1940, חצי שנה אחרי העליה לקרקע.

כפר מנחם 16 למאי 1940

שלום לך נירה

החלטתי לכתוב לך מכתב. את יודעת למה? כיוון שקיבלתי ממך כל כך הרבה דרישות שלום, ואת ביקשת מכולם שאני אבוא כבר אליך. ואני אבוא רק בעוד 14 ימים, לכן החלטתי בינתיים, לכתוב לך מכתב. ראשית כל אני מאד מאד מודה לך עבור כל דרישות השלום ששלחת לי, זה באמת טוב מאד שאת עושה כך. יש לעתים, שאני קצת עצוב ותמיד אני מאד מאד מתגעגע אליך ואל רוחלה, וכשאני מקבל דרישות שלום ממך, אז אני מאד שבע רצון ואז אני כבר לא עצוב. חיים בלכר אמר לי היום, שרצית לשלוח על ידו פרחים עבורי, קצת חבל שלא היה לו זמן לחכות, אבל אין דבר, אולי בפעם אחרת תשלחי פרחים. גם אני הייתי רוצה לשלוח לך פרחים אבל כעת כבר לילה ולא אוכל לקטוף.

כעת אני אכתוב לך קצת מה נשמע בכפר מנחם. בכפר מנחם יש כמה דברים טובים וכמה דברים לא כל כך טובים, וישנם גם דברים שהם רעים מאד. את זוכרת שכבר מזמן מזמן סיפרתי לך, שבכפר מנחם זרענו חציר, חיטה ושעורה. את החציר כבר מזמן גמרו לקצור, כבשו אותו בחבילות, הביאו את כל החבילות לחצר וסדרו ערמה גדולה מאד, זה כבר טוב. אבל לו ירדו בחורף יותר גשמים אזי היה לנו הרבה הרבה יותר חציר וזה באמת חבל מאד שלא ירדו הרבה גשמים בחורף. אבל מה לעשות עכשיו? אולי בחורף הבא ירדו יותר גשמים אז יהיה לנו הרבה יותר חציר, את השעורה והחיטה עוד לא קצרנו. באמת, שגם החיטה והשעורה בשלו כבר וצריך כבר לקצור אותן, אבל פה יש כבר דבר אחד לא כל כך טוב. את יודעת מה זה? אין לנו מכונה במה לקצור אותן. אם לא נקצור אותן עכשיו, אז זה יתייבש מאד מהשמש והגרעינים יכולים לנשור מהשיבולים. אנו מחפשים כעת בקיבוצים אחרים להלוות מכונה כזאת. אולי אחרי השבת כבר נקבל את המכונה ונוכל להתחיל לקצור. שכחתי לגמרי לכתוב מה שם המכונה הזו שצריך לקצור בה. את יודעת שמכונה שקוצרים בה חציר נקראת מקצרה, נכון? אפשר גם במקצרה לקצור חיטה ושעורה, אבל אנו רוצים לקצור במכונה אחרת, אנו רוצים לקצור ב"קומביין", את יודעת למה? אני אסביר לך. חציר שגומרים כובשים אותו בחבילות, או שמקצצים אותו במקצרה ובוזה נגמר הכל. אבל לא כן חיטה ושעורה. בחיטה ושעורה יש שיבולים ושיבולים ישנם גרעינים. הגרעינים הללו נחוצים לנו מאד מאד. את גרעיני החיטה טוחנים בטחנת קמח ומקבלים מזה קמח. ומגרעיני שעורה עושים כל מיני גריסים לאכול ונחוצה גם השעורה בשביל פרות וסוסים לאכול. בשביל לקבל את הגרעינים מחיטה ושעורה צריך לדוש את זה. מה זה לדוש את יודעת? לדוש זה נקרא להוציא את הגרעינים מהשיבולים. אפשר לעשות את זה בהרבה אופנים. פשוט מאד שמים את התבואה הקצורה על האדמה ומרביצים במקלות, אז הגרעינים נופלים מהשיבולים, אחר כך מנפים את זה והגרעינים לחוד והקש לחוד. אבל לעשות את זה ככה זה לא כל כך טוב, מכיוון שהרבה גרעינים נופלים לחול והולכים לאיבוד וגם הרבה חול נכנס לגרעינים. אז זה לא נקי לגמרי. לכן אנו רוצים לקצור בקומביין. המכונה הזאת יכולה גם לקצור וגם לדוש את התבואה ביחד.

כעת אכתוב לך על דבר אחד שהוא רע מאד, אני קודם חשבתי אולי לא לכתוב לך את זה כיון שלא רציתי שתהיי עצובה, אבל בסוף החלטתי לכתוב לך הכל גם דברים טובים וגם דברים עצובים. אם לא נקבל מהר מאד קומביין אז לא יהיה לנו מה לקצור, ואת יודעת למה? באו אלינו לשדות הרבה מאד עכברים והם מכרסמים את התבואה וסוחבים את זה מתחת לאדמה לבתים שלהם. הם מכינים להם אוכל לכל הזמן וזה דבר רע מאד, לכן אנו מוכרחים מהר מאד לקבל קומביין שנספיק לקצור ואז יהיה לנו קמח מהחיטה שלנו ונוכל לאכול לחם שגדל בשדות שלנו. הפעם אני גומר, בפעם הבאה אכתוב לך על דברים אחרים. תמסרי דרישת שלום לכל הילדים מכל המחלקות ותגידי להם שבקרוב נתחיל לבנות כאן בתים וכשהבתים יהיו גמורים אז נעביר את כל הילדים לכפר מנחם. הרבה הרבה נשיקות אברמל

בסימן יום הולדת לקבוץ, תיארו חברים חוויות משמעותיות מחייהם בקבוץ.

שמעון קורנגוט:

אחרי 9 שנות נדודים הגענו לקיבוץ

אקדים לתיאור הגעתנו לקיבוץ ומשמעותה את תיאור דרכו של הגרעין שלנו גרעין "לחירות". פגשתי את חברי הגרעין שלי – "לחירות" בפולין (בעיירה בשלזיה, פעם גרמניה) כל חברי הגרעין באו מברית המועצות (גם אני) ולא הכרתי אותם.

אלו שהצטרפו לגרעין השומר הצעיר התרכזו בקאמנגורה, שם שהינו מספר חודשים עד שהגיעו אנשי "הבריחה" מהארץ והובילו אותנו לציכוסלובקיה ומשם לאוסטריה לעיירה ע"י הקרפטים (צבי כצנלסון ז"ל היה ביניהם).

חיכינו שם 7 חודשים, עד שהתאפשר לנו לעבור את הקרפטים. התפרנסנו מהגיוינט ולעומת תנאי החיים ברוסיה, זה היה טוב.

כשהחל מסענו ארצה עלינו 70 איש על משאית שהובילה אותנו לחוף הים. האוניה עגנה 3 ק"מ מהחוף ואנו הגענו אליה בלילה, עם סירות. היינו 600 איש, כולל ילדים. היה צפוף והתנאים היו קשים.

שטנו 20 יום וע"י כרתים תפשה אותנו ספינה אנגלית. המלחים שברו את המכונות והאוניה נגררה לחיפה, שם יצאנו לסיפון ושרנו את התקווה ואחר כך עלינו על משחתת אנגלית, שהובילה אותנו לקפריסין.

היינו בקפריסין 4 חודשים ובגלל מחלות הילדים, הוצאו המשפחות עם הילדים ארצה. מרים ויפה היו תינוקות רכות.

בארץ חיכינו חודש ימים בנווה חיים, עד שהודיעו לכפר מנחם, שמשפחות מהגרעין הגיעו ארצה.

(היינו רק שתי משפחות מהגרעין אנחנו ומשפחת ורמוט, יתר חברי הגרעין נשארו בקפריסין)

כשבאנו לקבוץ גרנו בשיכון רכטר, בחדר של הדסה וחיים מילר. כעבור שבוע הקימו לנו אוהלים בחורשה ע"י החשמליה וגרנו שם מספר חודשים. בשבילנו זה היה טוב. גם אוכל היה לא התלוננו.

מרים נכנסה כעבור שבועיים לבית ילדים, אריה ורמוט התחיל לעבוד במאפיה ואני בנגריה. בנגריה התיידדתי עם החברים שעבדו שם (חונקה, דו, צבי ירוחם, וקוטי עליהם השלום) דיברנו אידיש והרגשתי טוב. הייתי שוב בעבודה. רחל ולאה היו שתיהן טובות בעבודה וזה הקל את קליטתן ואיפשר מגע עם חברי הקבוץ.

אחר כך מצאו לנו צריף ונדדנו בין צריפים ברמות שונות. היינו מרוצים, קיבלו אותנו יפה אין מה לדבר.

מרים ויפה נקלטו יפה מאוד בבתי הילדים. היה לנו מזל, שלא היו בעיות. הלינה המשותפת הייתה בשבילי נורמאלית – זה קבוץ! בשביל רחל ז"ל ולאה ז"ל זה היה מוזר. היינו כמעט 9 שנים בנדודים. אחרי 9 שנים, כשיש לך מקום קבוע לישון זה דבר גדול והיו גם אוכל ועבודה והתחלת קשר עם אנשים, זו הסיבה הרגשית, שלא רצינו לעבור לשער הגולן עם כל חברי הגרעין, רצינו להישאר פה, לא רצינו לנדוד.

הביאה לדפוס: יהודית אפרתי.

נירה שויאר הוועידה

"הוועידה ה-14 כפר מנחם, ינואר 86" – זו הייתה הכתובת בצבע כסף, שנכתבה על מתלה שנתפר מבד כחול כהה ומעוטר בסרט אדום, שקיבל כל אחד מבאי הוועידה. על המתלה נתפרו כיס לפתקים, סידור לתליית פנקס, עפרון ואטב, שהחזיק כרטיס ברכה ועליו נכתב:

"ברכה לבאי הוועידה מבית כפר מנחם, 1.1986.23-25."

עובדות המתפרה, בניצוחה של צילה תל אור, תפרו את 700 המתלים, וחונקה ובתו אסתר (ועוד עוזרים) כתבו את 700 הכתובות בשפופרות צבע כסף. כפר מנחם נבחר לארח את אחת הוועידות של הקיבוץ הארצי, שבהן הובאו לדיון ולהחלטות נושאים עקרוניים שונים הקשורים להתנהלות הקיבוצים. הוועידות נערכו מדי פעם בקיבוצים שונים.

נבחרתי לרכז את הצוות שיארגן ויכין את הוועידה. בצוות היו אפרת סרט – על ענייני המטבח, שושנה גוטליבר – על האירוח, מאיר ארגוב, איש ארגון מעולה, היה שותף מלא בכל דבר וענין. כל אנשי הצוות היו בעלי כושר ארגון, רצון טוב ומסירות רבה.

המשימה הענקית הייתה להאכיל את 700 באי הוועידה, שלוש ארוחות ביום, במשך שלושה ימים, וזאת בנוסף לכ- 300 חברי הקיבוץ.

ישיבות הוועידה נערכו בבית-הבנים, וכל המשתתפים אכלו את ארוחות הצהריים והערב בחדר האוכל של הקיבוץ. ארוחת הבוקר הוגשה במוסד "צפית". בבית-הבנים הייתה פינת קפה, ובה הוגשו במהלך כל הדיונים, עוגות שחברות הקיבוץ אפו. חלק מהמשתתפים לנו במוסד צפית וחלקם בקיבוצי הסביבה.

עבדנו על תכנון הוועידה והוצאתה אל הפועל למעלה מחודשיים והקמנו צוותים לכל דבר ועניין. לדוגמה – אברהם טולדו היה אחראי על צוות שטיפת הכלים, שכלל עשרות חברים. זה היה מבצע אדיר; בתום הארוחה חיכתה ל- 700 אורחי הוועידה סדרה של עגלות למיון הכלים, וצוות מוגבר של עובדים הסתער על שטיפת הכלים. כעשר דקות אחרי שהורדו כלי האוכל של אורחי הוועידה כבר היו השולחנות בחדר האוכל מוכנים לקבלת פניהם של חברי הקיבוץ, שהגיעו לארוחה שעה אחרי משתתפי הוועידה.

בארכיון שמורים דפים רבים, ובהם רשומות משימות הצוותים השונים. אבא שלי אברהם מיל, שתמיד התגייס לעזור לי בכל דבר שעשיתי והיה גם איש ארגון מעולה, תכנן על גבי מפה את הסידור המדויק של השולחנות בחדר האוכל, כך שיהיה מקום לכל 700 האורחים. בנוסף הוא גם פרס את העוגות שנאפו על ידי חברות הקיבוץ ועל ידי חברות מחזור ומרבדים. במשך ימי הוועידה הוא פרס כ- 10,000 פרוסות עוגה שסודרו על מגשים.

מקיבוצי הסביבה אספנו ציוד רב, שכלל שולחנות מתקפלים, כסאות, עגלות להגשה, עגלות גדולות לכלים, מיחמים ועוד.

מספר שבועות לפני מועד הוועידה, עסק המטבח (עם תגבור של עובדים) בהכנת האוכל. הוכנו אלפי מנות שאוכסנו בכלים חד פעמיים מאלומיניום ונשמרו בהקפאה, מסודרים לפי ימים וארוחות. בימי הוועידה הוכנו רק התוספות כמו מרק, דייסות וסלטים.

עשרות חברים היו משובצים להגשה בכל ארוחה. כל מגיש ידע באיזה מסלול בחדר האוכל עליו להגיש, והאוכל הוכן מבעוד מועד על העגלות. כאשר נגמרה הישיבה בבית-הבנים הודיעו לנו בטלפון, והמגישים יצאו עם העגלות לחדר האוכל. לאחר מכן, כשראשוני האוכלים סיימו את ארוחתם, כבר הכין צוות מיוחד את השולחנות לארוחתם של חברי הקיבוץ.

בעיניי זו הייתה אחת השעות הגדולות והיפות בתולדות הקיבוץ; הייתה הרגשה שזה מבצע של כולנו, כמעט כל חברי הקיבוץ, לרבות הנוער, התגייסו ונתנו יד בלי חשבון ובכל זמן – עובדי המטבח, האמנים, אנשי הנוי, הבניין, החשמלאים, חברים בודדים רבים – באפיה או בתורנויות הרבות – רובם ככולם השתתפו בהכנות ובביצוע. הייתה אווירה של התרוממות רוח, התנדבות והתגייסות.

באותה הזדמנות שופצו גם דברים מסוימים בקיבוץ כמו מדרכות, יצקו את רחבת חדר האוכל ועוד.

ישנו תצלום של דוד פרלמוטר המראה את חברי וחברות הקיבוץ מושכים בחבל (הוא תלוי עד היום במועדון). התצלום נקרא "בכוח היחד". זה מסמל בעיניי את מה שהיה בוועידה, ונראה לי שזו הייתה הרגשת כלל החברים.

לאחר סיום הוועידה הוצפנו בגלי תודה והערכה ממוסדות הקיבוץ הארצי, ומחברי המבצע הזה גרם לי להתרגשות רבה בזמן ההכנות וכמובן שבזמן הוועידה עצמה, וגם לאחר ההצלחה הגדולה. ההרגשה הנהדרת על כך שהצלחנו לגרוף את הקיבוץ כולו למבצע הזה, גרמה לי לחוש הרגשת סיפוק ענקית. זה עשה חג גדול בלב.

אריק הראל הפתעה לטובה

"בקיבוץ של פעם היו המון תורנויות וגיוסים לאחר שעות העבודה, היה קשה לעמוד בעומס תורנויות וגיוסים זה... הקושי הוליד את תחילתה של התפוררות המשמעת לסידור עבודה. חלק מהחברים פשוט לא הופיעו לתורנויות ולא היו מוכנים לעבוד בעבודות מסוימות... המצב בהעמסת עופות לא היה טוב יותר. כל בוקר הייתה צריכה להגיע עגלה עם עופות למשחטה, כשהעגלה לא הגיעה, או התאחרה היו עובדי המשחטה מחכים ולא עובדים. הרוחות התלהמו, והבירורים החוזרים ונשנים בוועדת עבודה לא עזרו – הכל רק דיבורים.

היו גם מקרים יוצאי דופן לטובה. יום אחד אני מגיע בארבע בבוקר ל"דיסקוטק", בו היינו שותים קפה לפני ואחרי ההעמסה ואין אף אחד. אני שומע קצת רעש מעומק הלול. לא יכול להיות שהתחילו להעמיס בלעדי, אני חושב בליבי. אני ממהר למקור הרעש ולא מאמין למראה עיניי. אלי אלמן לבדו הכניס את העופות לפרגוד, תופס עופות ועולה לעגלה להכניס את העופות לתוך הכלובים. "אליי" אני שואל "מה אתה עושה?" והוא עונה: "העגלה צריכה להגיע בזמן למשחטה". תשובתו עשתה לי טוב על הלב, הרגשתי שאיני לבד במשימה."

הגיוס הגדול במתכת

היו הרבה גיוסים במפעל המתכת, בצביעת חלקים, הרכבות של נעלי כבל בכל הגדלים ועוד יום אחד הגיעה הזמנה גדולה מאוד עם זמן אספקה קצר מאוד. פנו אלי לארגן גיוס גדול של חברים לביצוע המשימה.

גיוס גדול, החלטתי שגיוס גדול אי אפשר לעשות במפעל המתכת, סידרנו את חדר האוכל בשולחנות ארוכים, פרסנו ניילון שחור על כל שולחן ארוך ועובדי המתכת הביאו מהמפעל מכולות עם החלקים, ערימות על כל שולחן.

זה היה מראה מיוחד חלקים מוזהבים עם מפות שחורות ממש מסיבה חגיגית. השולחנות מסומנים, ותיקים בשולחן אחד, גיל הביניים, שולחן לצעירים ולמוסדניקים. על הילדים היה אחראי רפי כפכפי ז"ל הוא ארגן להם משחקים וסיפורים על הדשא. רק שלא יפריעו להורים לעבוד.

מחוץ לחדר האוכל הכנו סטקיות ובמטבח הכינו צ'יפס. בזמן הגיוס חדר האוכל היה מלא מפה לפה, עובדי המתכת היו ה"מלצרים", מגישים חלקים, עושים ביקורת על המוצר המוכן, ולוקחים חלקים גמורים, ומגישים קפה, החברים עובדים ושרים, הרגשתי שפה הולך להיות גיוס מיוחד עם הספק בלתי רגיל, אמרתי לעובדי המתכת "תביאו את כל החלקים, החברים "יאכלו" את כל מה שתביאו !!!". "אל תתלהב נראה מה שיספיקו" ואני מתעקש "תביאו, תביאו אני אוכל את הנעל שלי אם זה לא יהיה כך".

לקראת סוף הגיוס עובדי המתכת הרימו ידיים, יש תקלה חסרים חלקים להרכבה, זה מה שיש !!! לגיוס הייתה הצלחה אדירה נדלקו הסטקיות הגישו צ'יפס, סטייקים ושתייה קרה, הייתה שירה אדירה וכולם יצאו מסופקים, זה היה ערב בו הקיבוץ התגלה באחת משעותיו היפות ואני הייתי מרוצה מאוד. לא אכלתי את הנעל שלי.

מתוך ספרו של אריק "מקודיישט עד כפר מנחם ומה שביניהם".

דודו שור

חוויות מחיי בקיבוץ

בסך הכל הייתה לנו ילדות מאושרת ואנחנו בני קבוצת אלומה שומרים על קשר בינינו, שכולל וואטספ קבוצתי ומפגשים מפעם לפעם ואני רוצה להודות על כך לרחליה ברוידא ז"ל לאלזה ז"ל ולאמציה ברעם, שמגיע לכל המפגשים.

באותם ימים (שנות ה-50) להורי היה פטיפון משוכלל ומדי פעם הייתי מזמין הביתה ילד מהכיתה (בשעות הבוקר על חשבון הלימודים). היינו מפעילים את הפטיפון עם תקליטי 78, פותחים את הארון, מוציאים פח עוגיות, שנאפו במאפיה ואוכלים להנאתנו עוגיות ושומעים תקליטים. ואחרי הצהריים הייתי צריך להסביר לאימי איך נעלמו העוגיות.

פעם, אחד מחבריי שבר תקליט. אספנו את השברים, הדבקנו עם ניר דבק והחזרנו את התקליט לספר התקליטים. אחרי כשנתיים מתס הוציא את התקליט ושאל אותי אם יש לי מושג מי שבר את התקליט? אמרתי לו כמובן שאין לי מושג. התקליט השבור נשאר סוד ביני ובין חברי.

אפיית העוגיות הייתה חגיגה משפחתית. המשפחות היו הולכות לפי תור למאפיה של רובק קריסטל עם הפחים הגדולים, שהשתמשו בהם לאחסון ריבה. היינו אופים את העוגיות בתבניות גדולות ומכניסים לפחים. בשביל אברהמליה ובשבילי זאת הייתה חגיגה אמיתית וכיף של אחרי הצהריים.

מחיי החברה זכורים לי גיוסי הכותנה. ענף השלחין ידע לתת צביון מיוחד לגיוסים, כך שהגיוסים נזכרו שנים רבות.

מחיי הקבוץ זכורות לי כמובן מלחמות ששת הימים ויום כיפורים. במהלך ששת הימים הייתי בכתה חי וכל הקבוץ התגייס. מלחמת יום כיפור הייתה יותר משמעותית, אבל לא הייתי אז בקבוץ... זה נכון לכל הדור שלנו ילידי 54-1952.

מחיי הבוגרים בקבוץ זכורה לי במיוחד שנת 1999 על מערכת הבחירות של אהוד ברק נגד ביבי, כשיצאו 3 אוטובוסים מהקבוץ לאיוש קלפיות בירושלים – החברים הרגישו שהם יכולים לשנות את העולם. רק חבל שב – 1996 לא הייתה אותה התלהבות, כאשר ביבי ניצח את פרס על חודו של קול וזאת הייתה נקודת מפנה ששינתה את המומנטום של הסכם אוסלו.

אנשים חיים היום בתחושת ייאוש, שאי אפשר לשנות את המציאות ואין עם מי לדבר.

בחיי התרבות זכורות לי במיוחד חגיגות הפורים, כשכל הקיבוץ היה מתגייס להכנת המסיבה והקישוט וכמובן ההופעות, שהיו הדובדבן שבקצפת עם השחקנים הקבועים רפי ז"ל, נדב, צ'קיר ז"ל, פיז'ון, יוסי שרון, עמוס אפרתי, מאירקיה ז"ל, שמעון ק ודוו ז"ל ואי אפשר לתאר את פורים בלי אביגדור וזוזיה ז"ל בחדר האיפור.

זכורות לטוב גם חגיגות יום העצמאות, שבמרכזן "מחפשים את המטמון" בהפקת עמוס אפרתי וצבי קרן ז"ל.

כואב לי במיוחד, שבתור קיבוץ לא הצלחנו לשמור על אתר "חומה ומגדל". זו מורשת העבר שלנו, בעיקר משום שכפר מנחם היה הקבוץ האחרון של "חומה ומגדל" והמקום יכול היה להיות אתר עליה לרגל ובו מצגת למורשת הורינו.

רפי לזרקביץ

כ – 34 שנות צלילה בכפר מנחם

עשיתי את קורס הצלילה ב-1982. היינו עשרות צוללים בקבוץ ורצינו לקנות לעצמנו ציוד צלילה. אני זוכר את המבצעים שעשינו למימון הקנייה. כל חברי החוג נתנו מספר שעות בגיוסים במתכת ובענפים אחרים וקנינו לעצמנו קומפרסור, חליפות ווסטים לצלילה ווסתים שיאפשרו לנשום אוויר במהלך הצלילה. בחלק מהציוד שקנינו אז משתמשים עד היום.

החוויה הכי גדולה אחרי זה, היו הירידות לצלול בסיני. היינו 4-5 קבוצות וירדנו לסיני לצלול פעם או פעמיים בשנה.

היינו צוללים בים והייתה חגיגה של צלילה – דגים, נוף יפה ואווירה מיוחדת. מסורת זו נמשכת עד היום, כשקב אחת – "קבוצת המאפיה" מקימי החוג (גדי פטיש ז"ל גדעון ג יוסליה) יורדת לאילת לצלול, פעמיים בשנה (כי סיני סגור).

במהלך השנים השתנה הרכב החוג וגם אני הצטרפתי אליהם לפני כמה שנים. היום יורדים אתנו לצלול גם בנים וגם הנכדים כבר צוללים.

בקיצור, זו חוויה כפית והנאה צרופה.

הביאה לדפוס יהודית אפרתי.

בן סעידי

חומה ומגדל – קשר אישי

כיליד שנת 1988 בכפר מנחם ודור שלישי בקבוץ, אהבתי מגיל צעיר את חומה ומגדל. אהבתי את המיתוסים והסיפורים אודות אותם חלוצים, שהגיעו באישון לילה לאיזו שממה מבודדת ב"דרום" הארץ והקימו יש מאין ישוב חדש לעם היהודי בארץ. אני זוכר שבתור ילד קטן, היינו בחברת הילדים משחקים משחקי רובים (משחקי דמיון) בהם היינו מדמיינים שאנחנו אותם חלוצים המגינים על הישוב הצעיר ולאחר מספר שנים השתתפתי בסרט מקומי שצולם באתר המשוחזר במוזיאון השפלה.

אמפיתיאטרון – זיכרון ילדות

שנות ה-90 וה-2000 בהן גדלתי בקבוץ מהוות למעשה את השנים הפחות פעילות בהיסטוריית האמפיתיאטרון בכפר מנחם. תהליכי ההפרטה בקבוץ הביאו לירידה בעשייה התרבותית ולהפחתת השימוש באמפי (כך קראו לאמפיתיאטרון), אך עדיין היו מספר לא מבוטל של ערבים, אותם ביליתי במקום מופלא זה. זכורים לי במיוחד "ערבי הסרט" שהתקיימו במקום. כל יום שלישי בחודשים יולי ואוגוסט, היו נפגשים חברי הקבוץ באמפי לצפייה משותפת בסרט בתוספת פופקורן, שתיה וממתקים ממש כמו בקולנוע.

נוסף, בשנים אלו היה מתקיים באמפי "מפקד האש" המסורתי ביום העצמאות, אותו היו מארגנים נערי הקבוץ.

בנוסף על כל פעילויות אלו שימש חלקו העליון של האמפי נקודת תצפית מהממת על שפלת החוף, בעיקר בזמן השקיעה. לפי דעתי זוהי נקודת התצפית היפה בקבוץ.

כאמור, אני מאמין שהאמפיתיאטרון בכפר מנחם על כל חלקיו הוא נקודה מרכזית של עבר והווה ויש לשקמו ולהמשיך להפעילו גם בעתיד.

מתוך: "חוברת הסקר" של פרויקט הגמר של בן בלימודי אדריכלות נוף במכללת "אורט" שבכפר סבא.

תודה לחברים ששיתפו אותנו בחוויותיהם.

לא צרי בן צבי ורומי כהן שהתאיסו לצה"ל איחולי ציפי צלחה ובהצלחה.

ארון קפאן עם השפופ מצה"ל נחיתה פכה באפירות והתערות מוצלחת

שלום יהודית,

כפי שכתבתי לך רציתי לשלח ברכה כלשהיא ליום ההולדת של הכפר. למרות הזמן שחלף והמרחק הגאוגרפי הכפר [כפר מנחם] הוא מקום יקר ואהוב השוכן בתוכי חופשי ממימדי הזמן והמרחבים הפיזיים. מקום בו נולדתי וגדלתי מוקפת בהוויית החיים הכל כך מיוחדת של קיבוץ בשנות השישים שבעים.

ואולי הוא כבר מקום שאיננו, כי הכפר של היום הוא מקום המגיב ונושם את הוויית הזמן העכשוי, וההווייה כל כך שונה וטוב שכך.

כך או כך כל שנה בחנוכה אני שולחת איחולי מזל טוב והמשך שגשוג והתחדשות לזה המקום ואנשיו, ומברכת על הזכות להיוולד ולגדול בכפר מנחם.

מצרפת פה קטע שכתבתי בחוברת לאמא, על השכבה בלול. הלולים היו נוכחות משמעותית בחיי הישוב של שנות השישים, ואולי על הרצף מאז להיום יש לזה מקום.

השכבה בלול

בשנות החמישים והשישים אמא עבדה בלול. בעצם כבר כשנולדתי ב57 היא עבדה שם. אמא הניקה אותי שנה שלמה, כי רק ככה הרשו לה לראות את התינוקת שלה כל 4 שעות. וככה היתה עולה מן הלול בעליה הגדולה והולכת בדרך הארוכה פעמים או שלוש במשך היום, בחם הקיץ ובסגריר החורף. העבודה בלול היתה קשה מאד, למרות שלא זכור לי ששמעתי מאימא תלונות על כך. רק כשהייתי ילדה כבת 9 אני זוכרת שהתחילו לה כאבי גב שהיו כנראה תוצאה של העבודה בלול.

כשהייתה מגיעה להקה חדשה, כלומר אפרוחים בני יומם, היה צריך ללכת לפנות ערב ל"השכבה", כלומר, להוסיף תערובת, לבדוק מים, להדליק את תנורי הגז, וגם לסגור את התריסים והדלתות בלול. בחורף היה צריך לסגור את התריסים והדלתות בכל הלולים. והיו חמישה או שישה לולים ארוכים מאד. כל החברים והחברות שעבדו בלול היו משתתפים בתורנות הזו.

כאשר הייתי באה הביתה אחרי הצהרים (בהקמה) וראיתי את מכנסי העבודה הירוקות או הכחולות מונחות על הכיסא במרפסת יחד עם המטפחת הכחולה של אמא, הייתי יודעת שהיום אמא הולכת להשכבה בלול, וליבי היה נחמץ.

מיד הייתי מתחילה לבקש " אמא תיקחי אותי אתך להשכבה בלול" אפילו שלא אהבתי את ההשכבה, כי הייתי צריכה לחכות בכניסה ללול עד שאמא תוריד את כל החלונות בשני הצדדים של הלול, וזה לקח המון זמן. הייתי עומדת ורואה איך אמא הולכת ומתרחקת, ונעשית קטנה עד שבסוף היתה כל כך קטנה שבקושי ראיתי אותה. ושכל הלולים היו כבר סגורי דלתות ועצומי תריסים, אמא נתנה לי יד והתחלנו לעלות חזרה הביתה. ללכת עם אמא יד ביד היה שווה את כל ייסורי ההשכבה.

אבל לרוב אמא לא לקחה אותי. כי הייתי מעכבת אותה והיא רצתה לעבוד כמה שיותר מהר ולסיים כדי שתספיק להתקלח לפני ארוחת ערב, ולפני שהיתה צריכה ללוות אותי חזרה לבית הילדים.

וכך אחרי שהיא ואבא שתו קפה ועישנו סיגריה ושמעו חדשות של 5 אחה"צ, אמא היתה לובשת את בגדי העבודה נועלת נעלי עבודה וקושרת את המטפחת הכחולה, היתה מרימה אותי מחבקת ומנשקת, ואני הייתי מבקשת עוד פעם לבוא איתה, והיא היתה אומרת, "אולי בפעם אחרת שיהיו אפרוחים, ותני לי עכשיו ללכת כדי שאחזור מהר" הייתי עומדת על המדרכה ומסתכלת איך היא פוסעת נמרצות בירידה אל הלול, ונעלמת בשביל בין השיחים.

אחרי המון זמן שמעתי צעדים בחוץ, רצתי החוצה לקבל את אמא שחזרה מההשכבה. היא היתה מורידה את הנעלים ומסירה את המטפחת והולכת מהר למקלחת, שם הדוד נפט כבר דלק כי אבא

הדליק אותו קודם. אני הייתי עומדת ליד הדלת ומחכה עד שתצא. כשהיתה יוצאת, היה לה ריח טוב של סבון, והיא עוד ניגבה את השער במגבת. הייתי מחזיקה לה את הרגל חזק. אז היא היתה לוקחת אותי לכורסא החומה צהובה, מושיבה אותי בחיקה, פותחת הספר ומספרת לי סיפור, כשהיתה גומרת הייתי אומרת "אפשר עוד סיפור?" והיא הייתה מעבירה דף ומתחילה סיפור חדש.

כתבתי לה שיר לכבוד אחד מימי הולדתה על ההשכבה בלול. היא מאד אהבה את השיר וסיפרה לי כמה חבל היה לה שהיתה צריכה ללכת להשכבה על חשבון הזמן שיכלה להיות בבית עם ילדיה, זמן שלא היה יקר ממנו בעינייה. וכמה כבדים מאובקים ולפעמים שורצי נחשים היו התריסים בלולים. ואיך עדין כל גופה כאב מה 9 שעות שכבר בילתה בלול באותו יום. יום בו רחצה שוקתות ארוכות וכבדות, העמיסה קרוניות בתערובת וחילקה למגשי ההאכלה, אולי גם נתנה חיסונים לאפרוחים ולעיתים גם לפרגיות, אולי היתה מנקה את הלול אחרי שהלהקה גמרה, עבודה מאבקת קשה ומלווה בריחות קשים. למזלי אמרה: "עבדתי עם אנשים נפלאים כמו לילו, אסתר סלמון, אברהם טולדו רק להזכיר כמה," היא לא שמה לב שגם היא היתה אחת מאותם אנשים נפלאים.

"ולמתן הנחות בשכר דירה **רק לחברי קיבוץ**, במגמה לעודד ולסייע פיתוח עסקים ויזמויות"

את הדברים האלה קראתי בדף המידע האחרון שפורסם לחברים, בזמן שטיילתי לאיטי עם כלבותי במטעי השקדים שלנו. וליבי נצבט.

הסעיף היה נוהל השכרת מבנים ושטחים ציבוריים בקיבוץ.

למה?

למה לא לעודד עוד אנשים שחיים כאן בינינו, ושאינם חברי קיבוץ, להצליח ולקדם יזמויות ועסקים? האם אנחנו לא נהנה מזה? האם אנחנו לא רוצים שהקהילה שמתגוררת כאן בשטח הקיבוץ תהיה מגוונת, שמחה בחלקה ומסבירת פנים? האם אנחנו לא רוצים להסביר פנים?

ואם יש כאן משפחות ואנשים שחיים בינינו, ומקווים להיות חברי קיבוץ בעתיד למה שלא נפתח להם דלת לאפשרות הזאת?

ועוד בקשה קטנה לשולה ושלומי:

אתם אומרים שאתם רוצים בהמשך קיומו של העלון אז למה אתם ממשיכים לפרסם דפי מידע בנפרד ממנו? דפי המידע היוו תמיד מרכיב חשוב בעלון. יאללה, תחזירו אותם אליו.

יהודית הלבני

דברים שנשא **ס. יזהר** בטקס הענקת תואר דוקטור לפילוסופיה ולמשפטים
באונ' ת"א ב- 11/6/1990

אינני יודע אם אתם מאמינים ובמה אתם מאמינים באמונה שלמה, וגם אין לי רשות לשאול אם אמנם יש לכם איזו אמונה כלשהי, שלמה או חלקית או רק מפעם לפעם – כזאת מן אמונה שיש משהו שהוא מעל היום יום, שהוא מעל המועיל, הפרטי, המיידית – שיש משהו שמחייב אדם.

ומשהו שאיתו היום יום נעשה כדאי ובלעדיו הוא נשאר אפור וסתמי – וגם אינני יודע אם קשה עליכם הדבר לחיות בלי להאמין בכלום, או שכבר התרגלתם לחיות בנורא מכל, שאיננו אלא ממש ה- "זה מה יש" הארור הזה, ששורץ אצלנו ומתפאר בכל מקום כחכמת חיים נתעבת, חכמת המובס, ההולך וממוטט עלינו בכל מקום ומקום כל תקווה לטוב. רק זה אני יודע, לבסוף, שאשרי אדם מחפש, שאשרי אדם לא משלים, שאינו נכנע לשום "זה מה יש", שאשרי מי שעדיין נושא נפשו אל יותר ממה שיש, שאשרי מי שלא הובס ומוכן עוד היום לקום ולצאת ולחפש שיהיה עוד, ושיהיה יותר, ושיהיה הלאה, ועוד, ורחוק ויותר.

הפרטת המים – למי זה טוב ?

כמו בכל חלוקה מחדש של משאבים, יש מי שנהנה מכך, יש מי שנהנה פחות ויש מי שכלל לא נהנה. את ההחלטה להפעיל מניית מים בכפר מנחם "כפתה" עלינו מדינת ישראל, וזאת כדי שנוכל לקבל מים ב"מחיר מוזל" עבור החברים על-פי הכללים של רשות המים.

תהליך הפרדת המים וביטול החימום המרכזי שלהם הינו חלק מהתהליך של הטיפול בתשתיות היישוב הישן והוצאתן מהמגרש הפרטי לשטח הציבורי.

מאז אוקטובר, בו פורסם לחברים שמתחילים לחייב אותנו בגין השימוש במים, ועד סוף נובמבר, צריכת המים בסך מוני המים שהותקנו (כולל בכל הדירות, במבני האגודה ובחלק מענפי הקהילה) ירדה מ-250 מ"ק ביום ל-150 מ"ק ביום. חלק מהחיסכון נגרם ע"י חברים שראו צריכה לא סבירה במונה הפרטי שלהם וטיפלו בכך.

רוב ההפרש בהקטנת הצריכה נובע משימוש מושכל שלנו, ומדובר בחיסכון משמעותי בתשלום ל"מקורות" (ששולם עד היום ע"י הקהילה). החיסכון הוא גם לקהילה וגם אישית לחברים, דרך הפחתת מס התקן.

בתוכנית הקיבוץ להמשיך ולהתקין מונים אצל כל הצרכנים ולוודא שאין "פחת מים" בין כמות המים שאנו קונים מ"מקורות" לבין הצריכה ע"י כלל המשתמשים.

אם בחודש נובמבר היינו מפעילים את חיוב המים ומפחיתים את מס התקן – המס היה מוקטן בכ- 150,000 ₪ והצרכנים היו משלמים רק 30,000 ₪.

החיסכון הגדול הזה לא צפוי להתקיים בכל חודשי השנה, כיוון שטרם ניתקו את כל ברזי הגינה של החברים שאינם מחוברים למונים, ובחודשים החמים צפוי שימוש רב יותר במים להשקיית הגינות הפרטיות.

בעקבות ההפרטה אנו מקווים שתישמר המגמה הכללית של החיסכון לרוב הצרכנים.

אז למי זה פחות טוב? למי שבחר עד היום להשקיע ללא הגבלה בגינה הפרטית שלו.

אבל זאת מהות ההפרטות - כל אחד בוחר על מה להוציא את הכסף שלו: על סיגריות, שוקולד, נסיעות לחו"ל, קניית רכב, דירה נאה או גינה.

רשם: שלומי גרבר

היבטי ביטוח שחשוב לדעת

בעקבות גל השריפות, שהיו בישראל בזמן האחרון ומספר פריצות, או ניסיון לפריצה לחדרי חברים, ברצוני לפרסם מספר דברים שחשוב לדעת אותם:

1. הקיבוץ ותאגידיו מבוטחים על ידי חברת ביטוח הנקראת "ביטוח חקלאי" זאת חברה יחידה בארץ שהיא בבעלות מבוטחיה.

2. לקיבוץ ותאגידיו מספר פוליסות, המכסות סיכונים שונים העומדים בפני הקיבוץ ותאגידיו. העיקריות הן:

א. ביטוח רכוש של הקיבוץ וחבריו.

ב. ביטוח חבות מעבידים המכסה פגיעת גוף (של חבר או שכיר של הקיבוץ) בזמן עבודה.

ג. חבר הקיבוץ או חבר קיבוץ, במידה ויש תביעה נגד הקיבוץ על ידי הנפגע.

ד. ביטוחי רכב הכולל רכבים, טרקטורים, אופנועים, קלנועיות ורכבים אחרים.

3. פוליסת הרכוש שאליה אני רוצה להתייחס מכסה נזקים לרכוש הקיבוץ ותאגידיו במקרה של שריפה פריצה נזקי טבע ורעידת אדמה. לא מכסה טרור ונזקי פעולות איבה.

פוליסה זאת מכסה גם תכולת בתי החברים לשריפה, פריצה, נזקי טבע ורעידת אדמה. הפוליסה הנ"ל לא מכסה תכולת דירות של תושבים, אלא של חברים בלבד. אנו ממליצים לתושבים לעשות פוליסה פרטית.

4. דירות, או כל מבנה אחר במהלך שיפוץ מוחרגים מהפוליסה של הקיבוץ. מכאן, כל מי שמשפץ או בונה מבנה חדש צריך להסדיר עם הקבלן את הביטוחים הנדרשים ולהסדיר עם הקיבוץ את כל הנדרש על ידו. אי ביצוע ביטוח על ידי הקבלן בצירוף קבלת האישורים של הקיבוץ, שהכל בוצע על פי הנדרש, מסכן את החבר והקיבוץ בסכומים גבוהים. הדברים נכונים גם לתושבים.

כממונה ביטוח של הקיבוץ, תאגידיו וחבריו אשתדל להגיש כל עזרה שתידרש על מנת להקטין סיכונים במקרה של אירוע ביטוחי שקורה. כדאי לדווח לי על מנת לבדוק האם יש כסוי לנזק על ידי חברת הביטוח. ואני אטפל בהגשת התביעה.

כדאי לזכור נזקים באירועים מסוג זה יכולים להגיע לסכומים מאוד גבוהים. ברוב המקרים אם נפעל נכון, יש סיכוי טוב, שחברת הביטוח תשלם את רוב הנזק. רצוי וחשוב להיערך נכון ולאחר מכן לדווח לי בהקדם האפשרי על מנת שאטפל באירוע בזמן אמת.

יגאל ברק - אחראי ביטוח.

התנצלות

אני חוזר בי מדברי בשיחת הקיבוץ האחרונה, לאישור התביעה החדשה.

בשיחה אמרתי (איני זוכר את הנוסח המדויק של דברי), שבועז קפלן ורונון סעידי הם אלה שפנו לוועדת התכנון להורדת שני המגרשים באזור המגורים שלהם, מתוכנית התב"ע הקודמת. ההמלצה להורדת שני המגרשים הנ"ל הייתה ביוזמת אחד מחברי ועדת תכנון. בועז ורונון לא פנו ולא היו מעורבים בשום החלטה שקשורה לשני המגרשים הנ"ל. לצערי, לא הבנתי נכון את האינפורמציה שהגיעה אלי בנדון. אני מתנצל בפני בועז ורונון על גרימת אי הנעימות. שלמלה ברוידא.

ירוק או שממה....

אני חיה כאן כבר מספר שנים והשינויים רבים – יש טובים ויש פחות, יש כאלה שאני מסכימה אתם ויש כאלה שלא .
מה שחשוב לי הוא איך נראה הבית שלי – החצר הקיבוצית – מה נטוע, מה שתול, כמה נקי, או לא! איך מתייחסים "דיירי" המקום למדרכות, למקומות כינוס קטנים, לסביבה הקרובה.
למה יש פחי אשפה? האם רק כדי לספק מזון וזבל לכלבים וחתולים, או שבאמת אנו רוצים שטח נקי, יפה שנעים לחיות בו?
אז אם יש לכלוך במקום כלשהו ואין לו כתובת, צריך אולי שעובדי הנוי (אלה עם השקים) יאספו גם אותו – גם אם הוא לא בסביבת חדר האוכל, יש פאתי קיבוץ...
כך גם עכשיו, עם סגירת המים – האם עלינו לייבש את הגינות? האם אנו הופכים את ביתנו למדבר שממה? האם זרימת מים, במשך שעות, מצינור ישן תשקה את הגינה שלי? או שבגלל שביתי וגני יקרים לי אצטרך לשלם הרבה כסף על המים?
איך אנו מתנהלים כחברה קיבוצית? האם כל אחד לביתו הפרטי בלבד מתי מותר ומתי אסור לנו ליהנות מהיותנו חברה תומכת?

אני מקווה שההנהלה וכל הקשורים לנושא יתייחסו.
אני מבקשת מעל דפי העלון להגיע עם נושא זה למזכירות ולשיחת קבוצ. אם יש חברים החושבים כמוני ורוצים שהקבוץ יישאר יפה, פורח וירוק – בואו ונעלה את העניין לבדיקה.
כי מי שאין לו גינה והאוטו שלו עומד במקום – לא חשוב לו, אבל מי שהגינה שלו חשובה לו, כדאי מאוד שיבדוק יחד עם כל האחרים – מה אפשר לעשות!!
אמרו לי שאני מקטרת ושלא יעזור לי לכתוב, אם אני רוצה להזיז דברים עלי לדבר עם האנשים הקשורים! אז יאללה! אני מדברת ומבקשת ממי שמסכים איתי ומוכן לנסות לשנות דברים – שיבוא!!

תודה תלמה

לאלה אלמן, עיצו שרון, עומר קורן ותמר סעידי שהאיטו לא צלחה –
פגשנו כנפיים לקראת התחלות חגשות
מלא אהבה וחסד, אהבים ואכל האשפה
צחק צלחה והפכה נחת

מאמר זה פורסם בשבועון "ידיעות הקבוץ" ב- 2.11.2016 .
על התארגנות עובדים, ניהול ודמוקרטיה

באחרונה קיים איגוד התעשייה הקיבוצית יום עיון שנקרא: "התארגנות עובדים – זה כבר כאן". כבר מבחירת השם משהו צרם לי. כמנהל מפעל וותיק החלטתי לקחת חלק ביום העיון. לתומי חשבתי (למרות השם העיון שנבחר), כי איגוד התעשייה הקיבוצית יביא את הנושא לדיון **ערכי ומהותי** בשאלת התארגנות העובדים. בשבילי, מפעלי התעשייה הקיבוצית - למרות שבמרביתם חברי הקיבוץ הם מיעוט בקרב העובדים ובוודאי בקרב פועלי היצור - עדיין נושאים את רוחו הסוציאלי דמוקרטי של הקיבוץ. העובדה כי יום העיון עסק בעיקר בשאלות משפטיות של התארגנות עובדים ובדרך למניעתן(!?), נראית לי כמחמיצה את השונות (או הדומות) של התעשייה הקיבוצית מתעשיות פרטיות ואפילו ציבוריות.

התארגנות עובדים צמחה במאה ה-19 עם המהפכה התעשייתית. מאז היא קיימת כחלק ממורכבות קיומה של התעשייה, ובעיקר כחלק ממהותה הדמוקרטית של החברה המערבית. היה מי שאמר, והוא כנראה צדק, כי הדמוקרטיה הוא המשטר הפחות גרוע מכל משטר אחר. נכון, הדמוקרטיה "מפריעה" לפעמים לשלטון (וביבי נתניהו והתנהלותו הן דוגמאות מצוינות לכך). אבל הדמוקרטיה היא השומרת על האיזונים הנדרשים בין הכוח הכמעט אין סופי של ההון והמינהל לעובדי התעשייה.

עיני אינן סומות ואני יודע ומבין כי בתוך האיזונים האלה קיימים גם וועדי עובדים חזקים כמו: חברת החשמל, עובדי הנמלים, טייסי אל על ועוד, שהם הגולם הקס על יוצרו, והם הפוגעים בראש ובראשונה בעובדים עצמם. לעיתים אנו עדים לגילויי שחיתות של ממש שמקומם בבית המשפט ובבתי הסוהר. האם נגזר מכך שכל התארגנות עובדים היא שלילית? האם בהכרח מאבק עובדים כנגד שכר מינימום הוא פסול ולא צודק? (הייתי רוצה לראות מנהל אחד שמנסה לפרנס משפחה, אפילו רק של שני אנשים מ-26 ש לשעת עבודה...). כן, יש גם אינטרסנטיות בהתארגנות. אבל האם בהתארגנות של כל מפעלי התעשייה הקיבוצית עצמם אין מרכיב של אינטרסנטיות? האין בהתארגנות התעשייה הקיבוצית אמירה ערכית, כל שהיא, שאנו רוצים לבדל עצמנו מכלל התאחדות התעשיינים? זה סתם שריד היסטורי או לגמרי מיקרי...?

התשובה המעשית לקשיים הנוצרים מהתארגנות העובדים בתעשייה הקיבוצית היא באיכות המנהלים שלה ולא בעצם הלגיטימיות שלהם. מנהל טוב הוא זה היודע, בניהול רגיש ומשתף, לייצר **אווירת שייכות בקרב** עובדי המפעל. מנהל טוב הוא זה היודע לרתום את העובדים להרגשה שהעלאת התפוקה משרתת גם אותם ומביאה להם יתר רווחה ואפילו עלייה במשכורת. אינני מאלה הסבורים שהחוכמה ניתנה רק למהנדסים ולמנהלים. על המנהל לשאול עצמו מה הוא יכול לתרום כדי ליצור וועד עובדים "שתפני" ולא וועד עובדים ל"עומתי". אווירת שותפות עם העובדים (גם מתן מידע שוטף לעובדים הוא חלק מזה) יכולה להביא ליוזמות של עובדים, להמצאות מועילות, ליעול ולחסכון. הרבה מאד (לדעתי מעל 50 אחוזים) תלוי באיזה אופן עובד המנהל עם **התארגנות העובדים ביחד** כדי לקדם את המפעל (ולאו דווקא כנגדם). לצערי, הגענו למצב שבמפעלים בתנועה הקיבוצית, אפילו חברי קיבוץ, שהם חלק מבעלות המפעל, נאלצים לבקש את הגנת וועד העובדים על זכויותיהם. הניכור הזה הוא חלק מהתהליכים הפחות טובים שעוברים עלינו בקיבוצים מאז עידן הפרטה! ואני בעד הפרטה בקיבוצים.

יום עיון שעניינו רק בהיבטי המשפטיים של התאגדות העובדים בתעשייה הקיבוצית צריך היה להתקיים רק לאחר דיון ממצה בצד הערכי של סוגיית התארגנות העובדים בכלל ובתנועה הקיבוצית בפרט. אני מצפה כי האיגוד ירים את הכפפה ויראה בשאלה מהותית זו סוגיה שראויה לדיון עומק זהותית, במיוחד כאשר מדובר בתעשייה הקיבוצית. זה דיון קצת שונה מדיון רגיל בין מעסיקים ועובדים בשוק החופשי. האנומליה המתקיימת בתעשייה הקיבוצית בה, לעיתים, המנהל הוא שכיר ועובדי המפעל (או חלקם) הם בעלי המפעל מחייב דיון מהותי וערכי והנסיון לראות את מערכת הקשרים בין עובדים להנהלה בדרך הסטראוטיפית הקיימת במפעלים תעשייתיים ברחבי הגלובוס היא ראייה שטחית וחד ממדית. אני מציע לראשי האיגוד לנהל את השייח הזה קצת שונה ממה שהוצג ביום העיון.

יחיעם יוגב – מנכ"ל מפעל מתכת כפר מנחם

הנדון: הסדרי חנייה לרכבי מורי בתי הספר צפית והאלה – בכפר מנחם

חניית רכבי המורים בשטחי הקיבוץ, הפכה לבלתי נסבלת ולמפגע תעבורתי בטיחותי והיא על חשבון שטחי החנייה של רכבי הקיבוץ, שרק הוקמו לאחרונה בהשקעה כספית גדולה.

זה זמן רב שאנו מתריעים בפניכם על תופעה זו שרק הולכת ומחמירה, ואין כל התייחסות מצד מנהלי בתי הספר ומוא"ז יואב, לפתרון הבעיה. הריני להודיע שבאם לא ימצא פתרון קבוע למצב הקיים, בלוח זמנים קצר, שטחי החנייה בקיבוץ יחסמו פיזית בפני רכבי המורים ורכבים שימשיכו לחנות בקיבוץ יגררו ממקומם.

אצפה לתשובה ברורה בנידון.

בברכה,
שלומי שקד – יו"ר הקהילה

כותבי המאמרים מתבקשים להגיש דבריהם בקובץ word, תודה יהודית

בתום 4 חודשי מו"מ הגיעו האוצר והתנועות הקיבוציות לנוסח מוסכם על עדכון תשלום מס הכנסה וביטוח לאומי של הקיבוצים. הצעת החוק המוסכמת תפוצל כנראה מחוק ההסדרים. עפ"י החוק החדש נטל המס על הקיבוצים יגדל באופן משמעותי, אך בדרך שאינה מפרקת את הרעיון הקיבוצי ותוך שהוא שומר על אורחות חיינו הייחודיים.

ב- 16.12.2016 התקיים לכבוד יום הולדת לקבוץ טיול מוצלח לנחל עירון. הטיול היה מתוכנן טוב והותאם ליכולת המטילים. הייתה אווירה טובה, מדריכה מעולה ובקרנו בנקודות שבדרך כלל לא מגיעים אליהן (למשל, העצמה נשית בכפר קרא ועמותת תיירות משותפת ליהודים וערבים. פגשנו אנשים וראינו גם מקומות, נופים, צמחיה והכי חשוב כאמור האווירה הייתה מצוינת. להתראות בטיילים הבאים. ישר כח לצוות אצלנו בחצר על התכנון, הארגון וההפקה.

לברכה קנטור וכל המשפחה

תנחומים במות האחות

טובה פולק